

CON ĐƯỜNG HUYỀN THOẠI

VỚI NHỮNG CON NGƯỜI HUYỀN THOẠI TRÊN MẢNH ĐẤT QUẢNG BÌNH

HOÀNG VIỆT

Bộ Chỉ huy Quân sự tỉnh Quảng Bình

Đường Hồ Chí Minh trên biển - một huyền thoại mãi ngời sáng trong lịch sử oanh liệt chống giặc ngoại xâm của dân tộc ta, tô thắm truyền thống đánh giặc, giữ nước của dân tộc và của Quân đội nhân dân Việt Nam. “Con đường của ý chí và sức sáng tạo”, ghi dấu bao chiến công thầm lặng của những chiến sĩ “Đoàn tàu không số” quả cảm, anh hùng, sẵn sàng hy sinh để đưa hàng trăm ngàn tấn hàng hóa, vũ khí, đạn dược chi viện cho chiến trường miền Nam. Trong các chiến công kỳ diệu của “Đoàn tàu không số”, mảnh đất, con người Quảng Bình đã đóng góp sức lực, trí tuệ, máu xương làm nên con đường huyền thoại, nhiều người đã anh dũng hy sinh cho sự nghiệp cách mạng.

Đầu năm 2014, chúng tôi gặp bác Phạm Quốc Hồng, Trưởng ban liên lạc Hội truyền thống đường Hồ Chí Minh trên biển tỉnh Quảng Bình tại xã Cảnh Dương, huyện Quảng Trạch. Trong ký ức của bác, vẫn còn vẹn nguyên một thời oanh liệt hình ảnh các chiến sĩ “Đoàn tàu không số” và những người con Quảng Bình dũng cảm, gan dạ vào Nam ra Bắc trên tuyến đường. Ngược thời gian 55 năm trước, khi cuộc kháng chiến chống Mỹ bước vào giai đoạn ác liệt, khi con đường chi viện trên bờ chưa thể vươn tới các chiến trường xa, sâu trong vùng địch chiếm đóng thì những chuyến tàu nhỏ bé (tàu không số) bí mật vượt sóng biển Đông trong sự ngăn chặn, đánh phá của kẻ thù để tiếp tế vũ khí, bổ sung lực lượng chi viện cho chiến trường miền Nam. Trong suốt 21 năm kháng chiến chống Mỹ, đặc biệt là

trong 10 năm (1964-1973) trực tiếp đối mặt với cuộc chiến tranh phá hoại bằng không quân, hải quân của đế quốc Mỹ, Quảng Bình vinh dự được giao trọng trách làm địa bàn trung chuyển chiến lược, chi viện sức người, sức của cho sự nghiệp giải phóng miền Nam, thống nhất đất nước. Quân và dân Quảng Bình “vừa sản xuất giỏi, vừa chiến đấu giỏi” bảo đảm cho các tuyến chi viện chiến lược đi qua địa bàn thông suốt, trong đó có tuyến vận tải chiến lược Hồ Chí Minh trên biển. Trước yêu cầu phát triển của phong trào đấu tranh cách mạng miền Nam, tháng 5/1959, Ban Chấp hành Trung ương Đảng đã họp Hội nghị lần thứ 15 đề ra đường lối cách mạng trong tình hình mới, đó là: “Con đường phát triển của cách mạng Việt Nam ở miền Nam là con đường bạo lực”. Đầu tháng 7/1959, Bộ Quốc phòng quyết định thành lập Tiểu đoàn vận tải thủy 603, có nhiệm vụ mở đường trên biển vận chuyển vũ khí, hàng hóa và con người chi viện cho miền Nam. Để giữ bí mật, Tiểu đoàn 603 hoạt động dưới tên gọi “Tập đoàn đánh cá Sông Gianh” với 107 cán bộ, chiến sĩ, do đồng chí Hà Văn Xá làm tiểu đoàn trưởng, đồng chí Lưu Đức làm chính trị viên, tham gia vào đơn vị tỉnh Quảng Bình có 29 cán bộ, chiến sĩ là con em các xã vùng biển, tiểu đoàn đóng quân ngay ven bờ sông Gianh, thôn Thanh Khê, xã Thanh Trạch, huyện Bố Trạch, tỉnh Quảng Bình. Những người con ưu tú ngày ấy bây giờ đã lớn tuổi, nhiều người không còn nữa nhưng những huyền thoại về họ mãi là niềm tự hào của quân và dân Quảng Bình. Bác Vũ Thanh

Bình ở thôn Thanh Giang, xã Thanh Trạch, huyện Bố Trạch nguyên là công nhân của Tập đoàn đánh cá miền Nam kể lại: Để chuẩn bị cho những chuyến vượt biển đầu tiên vào Nam của Tiểu đoàn 603, ngay từ đầu năm 1959, việc đóng mới những con thuyền đã được cấp trên đặc biệt quan tâm. Tháng 7/1959, bác được tổ chức giao nhiệm vụ trực tiếp quản lý, theo dõi việc đóng thuyền tại một địa điểm bí mật thuộc xã Cảnh Dương, huyện Quảng Trạch do ông Nguyễn Văn Bằng làm thợ cả, đến tháng 10/1959 đã đóng được 2 chiếc thuyền đầu tiên trọng tải 7 tấn giống như thuyền đánh cá của bà con ngư dân Trung Trung Bộ, chỉ khác là thuyền có hai đáy. Thời gian này, Tiểu đoàn 603 tập trung ổn định nơi ăn ở, sinh hoạt và học tập chính trị, huấn luyện quân sự, chuyên môn kỹ thuật chuẩn bị cho chuyến đi chi viện đầu tiên. Sống giữa lòng dân nên cán bộ, chiến sĩ đều hăng say luyện tập, ngày đêm tích cực bám biển, nói là đi "đánh cá" nhưng thực chất là luyện tập việc thả lưới, chịu đựng sóng gió, tập lấy phương hướng, ban đầu tập gần bờ, dần đến xa bờ, rồi ra khơi. Lãnh đạo huyện Bố Trạch và xã Thanh Trạch hết sức quan tâm, mỗi tuần một lần bí mật tiếp tế lương thực, thực phẩm, thuốc men cho đơn vị. Nhờ sự giúp đỡ hiệu quả của chính quyền địa phương, của quân và dân Quảng Bình, đến giữa tháng 12/1959, Tập đoàn đánh cá Sông Gianh (Tiểu đoàn 603) đã có trong tay 20 chiếc thuyền buồm giống y hệt thuyền đánh cá của ngư dân Khu 5. Tham gia đoàn tàu không số, ngoài bác Hồng, còn có trung úy Nguyễn Văn Quốc quê ở Ba Đồn, huyện Quảng Trạch, trong suốt những năm tháng vào sinh ra tử trên tuyến đường, bác đã cùng đồng đội lập nên bao chiến công xuất sắc và để lại hậu phương những câu chuyện cảm động về người lính biển. Dũng cảm, mưu trí, đầy kinh nghiệm với tuyến đường Hồ Chí Minh trên biển phải nói đến thuyền phó Ngô

Tất Tiến ở xã Nhân Trạch, huyện Bố Trạch, người đã cùng đồng đội chở 100 tấn vũ khí vào Trà Vinh an toàn, mặc dù 5 lần bị địch phát hiện bao vây, đánh phá ác liệt. Nhưng, trong tận sâu thẳm trái tim bác Hồng cũng như con người Quảng Bình thì chuyến đi bí mật đầu tiên của Tiểu đoàn 603 (Tập đoàn đánh cá sông Gianh) vào đêm giao thừa Tết nguyên đán Canh Tý 1960 mãi mãi là khúc tráng ca huyền thoại. Thuyền chất đầy 5 tấn vũ khí, đạn dược, thuốc quân y do đồng chí Nguyễn Bất làm thuyền trưởng, Trần Mực thuyền phó và 4 thuyền viên lặng lẽ rời cửa sông Gianh lên đường thực hiện chuyến đi để vừa thăm dò, vừa rút kinh nghiệm. Qua 5 ngày vật lộn với sóng to, gió lớn và những đợt gió mùa Đông

Tàu không số vận chuyển vũ khí vào chiến trường miền Nam

Ảnh: H.V

Bắc thổi mạnh, thuyền bị gãy bánh lái, mất phương hướng, trôi dạt đến đảo Lý Sơn (Quảng Ngãi) và bị vây bắt. Quyết không để hàng rơi vào tay quân thù, theo lệnh của thuyền trưởng, 5 tấn súng đạn, thuốc quân y nhanh chóng được thả xuống biển. Tàu địch đã bắt tất cả 6 cán bộ, chiến sĩ, chúng giam riêng từng người và tra tấn dã man hòng moi thông tin về tuyến vận tải biển của ta. Nhưng chúng đã thất bại trước ý chí kiên cường, bất khuất, một lòng trung thành với sự nghiệp cách mạng của các chiến sĩ Tiểu đoàn 603. Do bị địch dùng mọi cực hình tra tấn, 4 chiến sĩ, trong số đó đã anh dũng hy sinh trong nhà tù Mỹ - ngụy. Đầu năm

1960, Tiểu đoàn 603 được điều về Cục Hải quân làm nòng cốt cho các đơn vị tham gia tuyến vận tải chiến lược theo đường Hồ Chí Minh trên biển sau này. Như vậy, sau 6 tháng đóng quân và làm nhiệm vụ trên đất Quảng Bình, được Đảng bộ, chính quyền, nhân dân địa phương cu rùa mang, giúp đỡ, Tiểu đoàn 603 - đơn vị làm nhiệm vụ vận tải biển đầu tiên của quân đội ta đã hoàn thành sứ mệnh lịch sử tham gia mở đường Hồ Chí Minh trên biển của mình. Tuy chuyến đi không thành công nhưng đã thể hiện đầy đủ quyết tâm của quân và dân hậu phương lớn miền Bắc đối với quân và dân miền Nam, tình cảm sâu nặng của mảnh đất, con người Quảng Bình đối với Bộ đội Hải quân nhân dân Việt Nam, với các chiến sĩ "Đoàn tàu không số" anh hùng. Đó là lòng khâm phục, kính trọng trước tinh thần chiến đấu dũng cảm, ngoan cường, không sợ hy sinh, gian khổ của những người lính biển. Ông Nguyễn Hữu Tuân, nguyên sĩ quan tham mưu tác chiến của Bộ Tư lệnh Hải quân khẳng định: "Nói đến Đoàn tàu không số, trước tiên phải nói tới Tập đoàn đánh cá sông Gianh. Họ là những người đầu tiên làm nên con đường huyền thoại trên biển - Một con đường không hoa tiêu, không cầu cảng, chỉ có trái tim và niềm tin tất thắng".

Những ngày đầu hoạt động trong điều kiện khó khăn, ác liệt, chúng ta lại chưa có kinh nghiệm và hiểu biết nhiều về tình hình cụ thể tại các tỉnh duyên hải. Sau một thời gian nghiên cứu, thử nghiệm và chuẩn bị về mọi mặt, ngày 23/10/1961, Quân ủy Trung ương, Bộ Quốc phòng quyết định thành lập Đoàn vận tải biển 759. Đến tháng 1/1964, Đoàn 759 được điều chỉnh tổ chức, phát triển thành Lữ đoàn 125 hải quân, Lữ đoàn đã nhận bổ sung hơn 300 cán bộ, chiến sĩ chuẩn bị cho những chuyến chở hàng hóa, vũ khí chi viện cho chiến trường miền Nam. Trong số những cán bộ, chiến sĩ này, có nhiều người con ưu tú quê hương Quảng Bình, nhưng mọi người đều cảm phục và nhắc nhiều đến chiến sĩ Nguyễn Công quê xã Bảo Ninh, thành phố Đồng Hới. Từ tháng 10/1964, anh đã

cùng tàu 641 vận chuyển an toàn 5 chuyến hàng hóa trên biển vào các bến: Vũng Rô, Bến Tre, Cà Mau và lần nào cũng được khen thưởng. Nhưng có lẽ chuyến đi mang vũ khí vào Bến Tre là chuyến đi đáng nhớ nhất trong cuộc đời binh nghiệp của chàng dũng sĩ Nguyễn Công Ở. Khởi hành lúc thời tiết không thuận lợi, tàu gặp cơn bão mạnh, gió xoáy, biển động dữ dội hất tàu lên đảo Cá Mập, một đảo cạn phía Đông của đảo Trường Sa. Trên tàu chở toàn các loại vũ khí, hỏa lực mạnh để chi viện gấp cho chiến trường. Không một phút đắn đo, anh Ở đã bất chấp hiểm nguy xung phong nhảy xuống nước, vừa chống chọi với những cơn cá mập hung dữ tấn công, vừa kéo cáp buộc để neo tàu trong giá lạnh của biển khơi gần 6 tiếng đồng hồ. Sau đó, anh cùng các thủy thủ thay nhau xuống biển bẫy đá san hô rạch đường cho tàu, ngày hôm sau, nước thủy triều lên tàu thoát ra khỏi đảo cạn tiếp tục lên đường. Sau chuyến đi, tàu 641 được thưởng Huân chương chiến công, anh Nguyễn Công Ở được nhận một phần thưởng đặc biệt, đó là chiếc đồng hồ đeo tay do Liên Xô sản xuất mà Bác Hồ gửi tặng cho người có công lớn trong việc cứu tàu 641. Sau đó ít ngày, anh và đồng đội lại cùng tàu 641 chở 50 tấn hàng hóa, vũ khí vào Vũng Rô, Khu 5 một cách an toàn. Chuyến đi mở đường thắng lợi, 9 thủy thủ của tàu 641 được tặng thưởng Huân chương chiến công, riêng anh Nguyễn Công Ở được tặng Huân chương chiến công hạng nhì. Người con bình dị của quê hương Quảng Bình không chỉ mưu trí, dũng cảm trong chiến đấu mà còn chịu khó học hỏi, nghiên cứu, tìm ra nhiều sáng kiến để nhanh chóng đưa các loại hàng hóa, vũ khí to, nặng vào bờ, giải quyết tàu nhanh tiếp tục cuộc hành trình. Anh đã cùng đồng đội tham gia vào con đường không dấu, tàu không số, thầm lặng, gan góc lên đường làm nhiệm vụ. Tàu không số, không phải vì... không có số, mà đó là nhiệm vụ bí mật. Tàu không số nhưng trên tàu lại có nhiều biển số, mỗi lần máy bay địch bay kiểm soát là một lần thay biển số. Mỗi chuyến đi là một chiến công, một sự tích anh hùng, làm nên

Chiến sĩ mới tỉnh Quảng Bình tiếp bước cha anh, nhập ngũ vào các đơn vị của Quân chủng Hải quân anh hùng

Ảnh: H.V

những huyền thoại của “Đoàn tàu không số” - làm nên con đường bất tử. Cán bộ, chiến sĩ Tập đoàn đánh cá Sông Gianh (Tiểu đoàn 603), Đoàn 759 - Lữ đoàn 125 hải quân cùng với nhân dân các tỉnh duyên hải nơi có tuyến đường đi qua đã hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ chi viện chiến lược trên biển, đưa hơn 150 ngàn tấn vũ khí, đạn dược, thuốc chữa bệnh vào miền Nam và vận chuyển nhiều loại vũ khí, trang bị kỹ thuật đặc biệt có tầm quan trọng lớn đối với cuộc kháng chiến sống còn của ta. Ngoài ra, còn đưa đón hơn 80 ngàn lượt cán bộ, chiến sĩ và hàng trăm cán bộ cao cấp của Đảng, Quân đội phục vụ công tác lãnh đạo, chỉ đạo, chỉ huy chiến đấu trên các chiến trường. Tuyến đường đã gắn liền với tên tuổi, địa danh và biết bao chiến công hiển hách của những anh hùng liệt sĩ, của quân và dân các địa phương, nhất là Bộ đội Hải quân nhân dân Việt Nam, góp phần quan trọng vào sự nghiệp đấu tranh giải phóng dân tộc, thống nhất Tổ quốc, đưa cả nước đi lên chủ nghĩa xã hội.

Cùng với thời gian, 55 năm qua

(23/10/1961 - 23/10/2016), đường Hồ Chí Minh trên biển - con đường huyền thoại, gắn liền với những con người huyền thoại trong cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước - một kỳ công chiến lược, nét độc đáo của chiến tranh nhân dân Việt Nam. Tầm vóc, ý nghĩa và những bài học kinh nghiệm quý báu của nó vẫn còn nguyên giá trị trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tô quốc ngày nay. Chúng ta tưởng nhớ, tri ân những người con ưu tú của đất nước, quê hương đã anh dũng ngã xuống trong cuộc chiến không cân sức với kẻ thù, trong đó, có những người con của mảnh đất Quảng Bình đã hiến dâng cả máu xương của mình cho sự nghiệp giải phóng miền Nam, thống nhất đất nước. Tự hào với những chiến công của các thế hệ người lính biển, chúng ta quyết tâm thực hiện tốt "Chiến lược bảo vệ Tô quốc trong tình hình mới" theo tinh thần Nghị quyết số 28-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa XI), góp phần giữ vững chủ quyền biển, đảo, thêm lục địa thiêng liêng của Tô quốc trong giai đoạn hiện nay ■